

Briltil

Briltil is een zgn. vaardorp waarvan de naam kort voor 1600 voor het eerst voorkomt. De naam is een combinatie van til, dat is een brug. En bril is ontleend aan de streek aan de noordwestzijde. Bril betekent hier braakliggend en vaak moerassig land

Het dorp ontstond iets voor 1600. Briltil wordt sinds 1575 doorsneden door het Kolonelsdiep en sinds de jaren 1650 door het Hoendiep (gegraven ca. 1654-1657), dat tot de jaren dertig van de 20e eeuw de hoofdvaarroute van de stad Groningen naar Friesland was. Langs het diep werd een trekweg of jaagpad aangelegd, die later met puin werd verhard. Hieraan ontstond bedrijvigheid.

Gelegen dicht bij de Stad en het belangrijke dorp Zuidhorn, had het gebied rond waterverkeersas wel potenties. Het is dan ook uitgegroeid tot een bedrijvige waterstreek. Er hebben nogal wat industriemolens gestaan waardoor het de 'Zaanstreek van het Noorden' werd genoemd. Een oliemolen, drie pelmolens en een houtzaagmolens (1864-19200 verrijkten ooit het dorpsilhouet. Ze zijn alle door brand verwoest of afgebroken.

Aan het Hoendiep Wz 42 staan nog een van de molenaarshuizen.

De Briltilbrug ligt over het Hoendiep (Westzijde). Daarbij zijn onderdelen van de brug over het Kolonelsdiep (1575) benut. De Briltil lag aanvankelijk over dit Kolonelsdiep.

Mogelijk was het toen nog een vaste brug, pas later werd onder een til een klapbrug verstaan. Nu ligt hier een draaibrug die oorspronkelijk uit 1896 stamt.

Of er ook meteen een buurtschap bij de brug is ontstaan is onbekend, maar dit weerhield de bewoners er niet van om in 2002 het 400-jarig bestaan te vieren.

Naast alle molens was er ooit ook een scheepswerf van Barkmeyer en een zuivelfabriek (van 1914 tot 1970 eigendom van de Leeuwarder IJs- en Melkproductenfabrieken Lijempf), in 1984 gesloten en gesloopt in 2002.

Zuivelfabriek Lijempf te Brittil, 1954

Tegenwoordig is Brittil vooral bekend door het Steak en Partyhouse van André Dokter. Dit sinds ongeveer 1977 geheel ingerichte horecapand was tot die tijd een nog functionerende boerderij, gelegen direct tegen bij de brug over het Hoendiep. Al in 1777 is er op die plek sprake van een boerderij "De Bril". En in archieven valt te lezen dat de bewoners van deze boerderij in 1810 jaarlijks 10 ducatonen voor het doorschutten van schepen en het oppassen van dit verlaat ontvingen. Om sloop te voorkomen wordt het pand in 1975 gekocht door 7 vrienden die het twee jaar later weer doorverkopen aan de Vereniging Vrienden van het Witte Huis". Sindsdien heeft het pand, in wisselende handen, altijd een horecafunctie bekleedt.

Bronnen: *323 x Groningen van Adorp tot Zuurdijk, Peter en Klaske Karstkarel
Boerderijen in en om Noordhorn, Zuidhorn en Brittil, J. Hofman en A.W. Teelken*